

torej „laž“! Naj nam položijo na mizo le enega slovenskega uradnika ali duhovnika ali advokata, ki bi bil brez nemščine to postal, kar je. Niti Spindler bi ne bil „šef redakter“, ko bi ne znal malo nemškega, ker bi drugače ne mogel iz nemških listov prepisavati. In Ploj? Ta „največji“ štajerski Slovenec še danes pravilno slovensko ne zna. On in ljubljanski slovenski vodje občujejo med seboj v nemškem jeziku. Na vseh-slovenskih kongresih se govori nemško itd. itd. Tako izgleda torej naša „laž“. Kar govori „Nar. list“ o nemških učenjakih, ni odgovora vredno. Kaj vé to človeče o Herderju ali Koperniku! Kaj vé sploh o kulturi, ko tiči vendar v vsej svoji nagoti za kitajskim zidom in poje „Hej Slovani“...

Jedro vsega tega prepira je pa to-li: Kaj je bolje, nemška ali slovenka šola? Sam „Nar. list“ pravi, da mora človek nemščino znati, čeprav jo člankar preje proklinja in zasmehuje. In zdaj vprašamo prvič: ali se more otrok v naših slovenskih šolah in pri naših slovenskih učiteljih nemščine dobro naučiti? Ne!! Deloma ti učitelji sami nemškega ne znajo. Kar je mlajših slovenskih učiteljev, se sploh iz same lenobe (katero imenujejo potem „narodno prepričanje“) nemščine ne priučijo. In ako že znajo nemško, potem otrokom tega nalašč ne učijo. Nasprotno, otroke odvrtaajo od učenja nemščine in kaznujejo jih, ako se nemškega učijo. To dejstvo smo že opetovano dokazali! Vprašajte kmete rečimo v ptujski okolici, kaj mislijo o slov. nadučitelju Kauklerju! Resnica je: pri današnjih razmerah se otrok v slovenski šoli nikdar nemščine naučiti ne more. In zato priporočamo vstop v nemške šole. Kajti drugič je gotovo, da noben otrok v nemški šoli ne bode materinega jezika pozabil. Kdor to trdi, ta ne vé, kaj je materini jezik!

Dragi člankar, pri koncu smo. Tudi mi pravimo: pa brez zamere! Napravili smo izjemo im smo odgovorili na „Nar. list“, ki itak sam ne vé, zakaj in kako in za koga izhaja. In zdaj, gospodje v Celju, ki se podpisujete za „slovenske kmete“, ker se menda svoje lastne firme sramujete, zdaj — psujite in obrekuje naprej.

**„Štajerčevi“
kmetski koledar 1911**

izide
do konca tega meseca.

Obsegal bode 144 strani in celo vrsto prekrasnih slik ter izborno leposlovno, poučno, zabavno in gospodarsko vsebino.

Cena 60 s poštom 70 vin.

Kdor proda 10 koledarja, dobi enega zastoj.

Naročajte si „koledar“!

Politični pregled.

Državni zbor stopil bode začetkoma novembra skupaj. Sklepati bode imel do konca leta o sledečih zadevah: Uresničenje italijanske pravne fakultete, 6 mesečni proračunski provizorij, narodno-politične postavne načrte (ako se doseže na Češkem sporazum), volitve delegacij, reformo osebnega dohodninskega davka in davka na dedščine ter provizorično podaljšanje opravnika do konca 1. 1911.

Prestolni govor cesarja pri otvoritvi delegacijskega zasedanja je omenil najprve aneksijo Bozne in Hercegovine. Cesar je izjavil svojo zadovoljnost zlasti vsled tega, ker se je to mirnim potom in brez prelivanja krvi zgodilo. Tudi je omenil, da je zveza z Nemčijo in Italijo še močnejša kakor preje. Nadalje se je pečal prestolni govor z vojaškimi zahtevami.

Kaj država zopet potrebuje! Kadar pridejo ministri Avstrije in Ogrske skupaj, takrat se vedno kaj skuha, kar morajo davkoplačevalci presneto drago poplačati. Na teh posvetovanjih se namreč v prvi vrsti določijo zahteve za vojaške namene. Že preje izgotovljeni skupni proračun za 1910 obsega izdatke, ki so se porabili povodom aneksije Bozne in Hercegovine, i. s. :

troški mobilizacije	167 milij. kron
organizacijske zadeve	97 „ „
mobilizacija mornarice	8 „ „
odškodnina Turčiji	54 „ „
zvišane zahteve za mornarico	71 „ „

vse skupaj torej **397 milij. kron**
Skupni proračun za leto 1911 bode istotako obsegal mnogo večjih zahtevkov. Vpeljava dvetletne vojaške službe bi pomenila zvišanje kontingenta rekrutov in s tem baje okroglo 50 milijonov kron večjih stroškov. Mornarica zahteva 4 dreadnoughte, ki bi koštali 240 milijonov kron. To so pač številke, ki jih navadni državljani niti razumeti ne more. Pač pa jih čuti, zlasti zdaj v teh groznih časih splošne druginje.

Politični umor med klerikalci. Na Tirolskem vlada že leta sem strastni politični boj med starimi klerikalci in krščanskimi socialci. To sovraštvo je dovelo zdaj do političnega umora. Iz Brixena se namreč poroča, da je bil tam bivši klerikalni deželni poslanec in vodja Fleckberger ustreljen. Zaprli so člane družine Holzachtner kot morilce. Dokazano je, da se je izvršil umor edino iz političnih vzrokov, ker je bil umorjeni vodja in jako vplivni član staroklerikalne stranke. To so kristjani, kaj?! Pri klerikalcih vseh narodov velja pač geslo: „Und willst du nicht mein Bruder sein, so schlag' ich dir den Schädel ein...“

Kaj zahtevajo Madžari? Madžaronska gospoda prihaja zopet z narodnimi zahtevami. Glasom poročila „Vaterlanda“ zahtevajo ti večni

predrzi nezadovoljneži sledeče točke: 1. V vseh ogrskih garnizijah naj se odpravi cesarsko pesen „Bog obvari“ in naj se jo nadomesti z madžarsko kraljevsko himno. — 2. Naslov „državni vojni minister“ naj se odpravi in nadomesti z naslovom „c. in kr. skupni vojni minister“. — 3. Pri vseh ogrskih regimentah naj se vpelje ogrski grb (Wappen); istega naj se natisne tudi poleg avstrijskega na vseh pasih, knofih in čakah. — 4. Vpelje naj se madžarsko komando na ta način, da se vse instrukcije in pojasnila v tem jeziku zgodijo. — 5. Vpelje naj se samostojne madžarske zastave. Iz tega je razvidno, da gospodje Madžaroni niso posebno ponižni. Mislimo, da se bodejo na Dunaju tem nezmisljenim zahtevam odločno uprli.

Srbska prevzetnost. Srbska vlada je pričela zopet rogoviliti. Politično obzorje se je malo zjasnilo in to tej gospódi že ne prija. Pred kratkem se je vršil zopet v Beligradu shod, na katerem se je protestiralo še enkrat zoper aneksijo Bozne in Hercegovine. Vsi govori so končali seveda s klici! „Doli z Avstrijo!“ Srbski listi „Politika“ in „Mali“ napadajo strupeno našo državo in hujskajo naravnost v vojsko. Bo pač treba zopet malo mrzle vode!

Še ena revolucija? Najmanjše evropsko kraljestvo Monako stoji baje tudi pred hudimi notranjimi boji. Ljudstvo zahteva parlament in tiskovno svobodo. „Kralj“ še ni imel časa, pečati se z zahtevami „svojega“ ljudstva, ker baje v Parizu hazardira.

Splošni železničarski štrajk se je vršil te dni na Francoskem. Prišlo je tudi do hudih spopadov, ker so stavkujoči žice razrezali in proge pokvarili. Vlada je pa stavkujoče ednostavno k orožnim vajam poklicala in so morali železničarsko službo kot vojaki upravljati. Veliki ta štrajk je končal z zmago kapitalistov in s popolnim porazom delavstva.

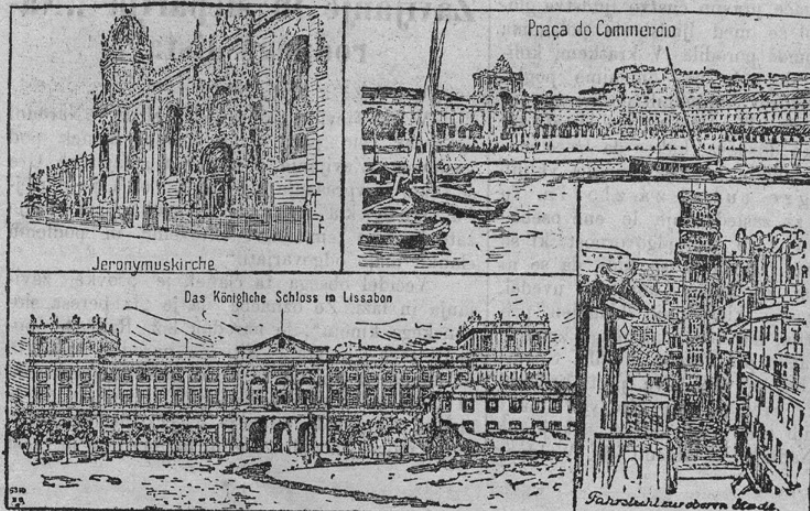
Revolucija v Portugalu.

(Glej naše tri slike.)

Revolucija na Portugalskem je torej zmagala, kralj je za večne čase odstavljen in prebivalstvo je ob velikanskem navdušenju proglasilo republiko ali ljudovlado. Odločilo je v tem boju

vojaštvo z mornarico, ki se je takoj v velikem delu na stran ljudstva in proti kralju postavilo. Vojaški parniki so celo kraljevo palačo bombardirali in na ta način kralja z vso družino prisilili k begu.

Bilder aus Lissabon.

V splošnem se mora reči, da je revolucija kolikor mogoče malo krvi prelivala. Saj bi ustaši tudi lahko kralja in vso njegovo družino umorili, kakor se je to na zverinski način na Srbskem zgodilo. Ali portugalski uporniki so dokazali, da stojijo na kulturno visoki stopinji.

Dopisi.

Iz okolice Celja. (Volilne sleparije pri zadnjih občinskih volitvah v celjski okolici.) Pri zadnjih občinskih volitvah v okolici celjski so združeni prvaški hujšaki, vsi brez razločka v političnem mišljenju, z vsemi močmi in vsemi nepostavnimi sredstvi strastno agitirali. Ljudje, ki so si bili pred volitvami nepretrgoma v laseh, namreč liberalni dohtarji in študentki in dušni pastirji so se nagloma sprijaznili, ter združeni hodili skoraj mesec pred volitvami od hiše do hiše, od kajžice do kajžice. Ti študentki se niso prestrašili nobenega sredstva, temveč so letali po ves dan do pozne noči okoli volilcev in skušali povsod si pridobiti volilne listine protipravno na zvit način. Še po noči niso dali ti nadležneži utrujenim volilcem-delavcem zaželjenega miru. Delavce-volilce, ki jih niso našli po dnevi doma, so vzbujali pozno po noči iz sladkega spanja, jim izvačili podpise na vročevalni poli ter potem odnesli s seboj brez dovoljenja volilčevega izkaznico in glasovnico. Ti volilni sleparji so tudi vsakemu volilcu zaukazali, da mora priti na dan volitve v Radejevo gostilno na Bregu, in rekli, da bodo tam dobil jesti in piti in da se bo vsak volilec po dobrem zajuterku z vozom odpeljal na volišče. Kot dostavljalce volilnih listin je nastavila okoliška občina celjska veleizobražene (?) ljudi. Tako je volilec dostavljal volilne listine sin občinskega tajnika, Janez Perc, učenec na c. kr. višji državni gimnaziji v Celju. (Radovedni smo, kaj bo ukrenilo slavno ravnateljstvo tega zavoda proti temu nepokornemu učencu). Vročeval je volilne listine tudi Janez Radaj, strastni volilni agitator prvaški in visokošolec. Oba imenovana volilna agitatorja sta se morala dne 14. t. m. pred tukajšnjim razsodnim sodiščem zagovarjati radi prestopka zakona o varstvu volitev. Volilnemu agitatorju Janezu Radeju je bilo predvsem na tem ležeče, da odvzame vsakemu volilcu možnost, drugače kakor slovenski voliti. V dosego tega namena odzvel je volilec takoj dostavljene volilne listine in jih je potem do volitvenega dne shranil v gostilni svojega očeta na Bregu. Dovoljenje za to manipulacijo si je pridobil s tem, da so volilci vročevalno polo podpisali in tudi neko polo, na kateri stoji napi-

sano, da so dotični volilci s tem zadovoljni. (Gotovo pa agitator Janez Radaj in Janez Perc vsebino te pole nista volilecem prebrala in sigurno je torej tudi, da so dotični volilci to polo ne vedoč, kaj vsebuje, podpisali). Na zadnji poli je tudi podpisan občinski volilec Franc Dorn. Toda temu naprednemu volilcu sta izvabila oba obtoženca na premeteni način njegov podpis, isto tako sta mu tudi protipravno odvzela volilne listine. Obtoženca sta prišla dne 18. avgusta t. l. v Dornovo hišo in Dorn je podpisal dva „volilna izkaza“, katera mu je Janez Radaj predložil. Janez Perc, ki je imel volilne dokumente, je te dal nato Radeju, in ta jih je vtaknil v svoj žep. Nobeden obeh obtožencev ni govoril o tem, da naj da Dorn te dokumente njima v hrambo. Franc Dorn se tudi ne spominja, da bi polo podpisal, na vsak način sta mu torej podpis z zvijačo izvabila. Dorn sam je bil le mnenja, da se mu da volitveni dan na znanje, volilnih listin pa nikoli ni dobil. Obtoženca sta se samo ob sebi umevno zagovarjala s tem, da je Dorn v resnici dal dovoljenje, da se dokumenti shranijo; toda proti temu zagovoru so vse soglasujoče izpovedbe prič. Vkljub natančnim soglasujočim izpovedbam prič in jasnemu stvarnemu položaju pa je razsodno sodišče oba obtoženca oprostilo. Mi pa lahko trdimo, akoravno jih je sodišče oprostilo, da sta v tem in mnogih drugih slučajih sleparila. To je en slučaj, ki ga je sodnija preiskala. A sedaj pridemo še na druge volilne sleparije. Znano je, da se naprednim kmetom v celjski okolici niso dostavile legitimacije in glasovnice. Zakaj ne, to je zelo jasno. Saj tudi tajnik Perc ve, da bi padel raz tajniški stolec in bi moral zapustiti toli priljubljeno občinsko hišo, ako bi se vsem napredno mislečim volilecem dostavile volilne listine. Sklical je torej vse agitatorje v občinsko hišo, razdelil med njimi volilne dokumente in jim dal sledeči ukaz: Dostavite vsem našim okoliškim volilecem glasovnice in izkaznice, izpolnite jim glasovnice z našimi kandidati, a vzemite takoj, ko je dotični volilec vročevalno polo podpisal, izkaznico in glasovnico zopet s seboj; kajti mogoče je, da le postane kak volilec naši stranki nezvest, in voli z ono stranko; tega mu pa ni mogoče storiti, ako imamo vse dokumente mi v rokah. Pri naših nasprotnikih pa ne do-

stavljajte, ampak pojdite le od daleč mimo njihovih hiš in poročajte, da ni bilo mogoče dostaviti volilnih listin, ker jih ni bilo doma. Sedaj pa vprašamo, jeli to ni navadna volilna sleparija? Dovolj naprednih volilcev-kmetov v tretjem razredu imamo na razpolago, katerim se volilne listine sploh niso dostavljale in tudi nikoli dostavile. Mnogi napredni volilci so prihiteli v zadnjih treh dneh pred volitvami k tajniku in zahtevali od njega izročitev izkaznice in glasovnice; a ta jih je poslal v gostilno Radejevo na Bregu rekoč, da ima vse izkaznice in glasovnice agitator Janez Radaj v rokah, ali pa jim je kratkotalo povedal, da volilnih listin sploh več ne izroči. Ko so volilci v Radejevi gostilni zahtevali svoje izkaznice in glasovnice, pa se je Janez odrezal: „Na občini je vse; jaz nimam ničesar“. Ali to ni podla volilna sleparija? Je li pri Radeju v gostilni občinski urad, kamor se mora priti v treh dneh pred volitvami po volilne listine? Je li bil Janez Radaj, znan kot strastni agitator, uradna oseba; ali je bil tudi Janez Perc, ki je še v gimnaziji, uradna oseba? Tako so sleparili pri zadnjih volitvah prvaki, predvsem tajnik Perc, kateremu so se pred volitvami noč in dan hlače tresle, tako so sleparili prvaki študentki in gimnazijci. Kar pa ni šlo s sleparijo, to so skušali prvaki z nasiljem doseči in so v mnogih slučajih tudi dosegli. Grozili so namreč z bojkotom gostilničarjem in gostilničarkam, trgovcem, obrtnikom i. dr. in na ta način mnogo volilcev spravili na njihovo stran. Je li vse to prvakom dovoljeno? Kjer pa niti s sleparijo niti z nasiljem ni šlo, tam so obljubavali gmotne koristi in raznim kmetom tudi gospodarske koristi in druge olajšave. Nekemu trgovcu v Celju so obljubili dušni pastirji oziroma neki advokat klerikalnega mišljenja v Celju, da bodo prišli vsi klerikalci k njemu kupovat, ako dobi od svoje sorodnice volilno pooblastilo za prvaško stranko. In res je dala ta žena volilno pooblastilo, s katerim je na dan volitev znani klerikalni agitator-farucej v prvem razredu volil. S temi sredstvi, s sleparijo ali z nasilvom ali z obljubovanjem gmotnih koristij so delovali in agitirali prvaki pri občinskih volitvah v celjski okolici. Zato je samo ob sebi umevno, da take volitve, pri katerih so se go-dile take sleparije in taka nasilstva, morajo biti razveljavljene.

Kakor znano, bil je glavni vzrok revolucije zapravljivo in protiljudsko gospodarstvo kralja, ki je stal popolnoma pod klerikalnim vplivom. Že od časa, ko so prejšnjega kralja umorili, širila se je nezadovoljnost bednega ljudstva. Naša prva slika kaže na desni strani odslovljenega kralja Manuela II., v sredi njegovo mati kraljico-vdovo Amalijo, ki je zagrižena klerikalka in je jako slabo vplivala na mladega kralja, na levi strani pa kraljevega strica doma Alfonso de Braganza, ki se je junaško proti upornikom boril in je kralja varoval, pri temu pa baje lastno življenje izgubil. Druga

Der Patriarch von Lissabon

Kirche u. Kloster de la Estrella in Lissabon.

Penha bei Cintra

Kathedrale von Belem

Zum Klostersturm in Portugal

naša slika kaže razne fotografije iz glavnega mesta Lissabone. V levem kotu zgoraj vidimo cerkev sv. Jeronymus, v desnem pa glavni trg „Praca do Commercio“, na katerem je bil prejšnji kralj Karol ustreljen. Spodaj vidimo krasno kraljevo palačo, na katero so uporniki streljali in jo tudi hudo poškodovali. Kakor že rečeno, se je revolucija začetkoma prav mirno in nekravavo izvršila. Ali poznejše dni je prišlo do hudih in krvavih bojov s klerikalci. Ljudstvo je duhovščino in zlasti redovnike itak že hudo gledalo, kër so ti v prvi vrsti krivi razmer v deželi. Pozneje pa so se menihi in duhovniki sploh združili in se hoteli upreti proti novi republi-

čanski vladi. Ljudstvo je nato udrlo v razne jezuitske klostre in je prišlo do prelivanja krvi. Prišlo je do pravih bitk. Menihi, zlasti jezuiti, so iz klostrov na ljudstvo in vojake streljali. Naša tretja slika kaže glavne lissabonske klostre in patriarha. Iz klostra de la Estrella (v desnem kotu zgoraj) so jezuiti na ljudstvo bombe metali. Ko je ljudstvo po večurnem boju v kloster udrlo, bili so menihi že v nekem podzemeljskem rovu pobegnili. Mnogo menihov je bilo ubitih. Vlada je vse redove razpustila. Notranji boji se seveda še vedno nadaljujejo. Ali upati je, da pridejo oni na površje, ki hočejo mir in red v državi.

Sv. Lenart v slov. gor. (Nemcem prijaznim naprednim starišem v predarek!). Vpisovanje v nemško šolo napreduje prav lepo. Skozinskoz zlagani članki prvakiš listov so za nas le nekaka reklama. Saj vejo vendar že vsi ljudje, da je poduk popolnoma brezplačen. Kdor tega še ne ve, pa naj vpraša tiste stariše, ki so že lansko leto svoje otroke v prepotrebno to nemško šolo pošiljali. Zato le pridite, napredni stariši, in pripeljajte nam vašo deco! Ne bojite se nikogar in ne pustite se za lažni brezvestnih hujskačev zapeljati. Osè ne gredo k najslabšemu sadju! pravi stari pregovor. Nemška šola je velekristna in zato se zaganjajo vanjo prvaki hujskači in jo v strupeni jezi obrekujejo. Ali pametni stariši jih ne bodo poslušali! Nikdo v am ne more zabraniti, da priskrbite svoji deci dobro nemško šolsko izobrazbo. Tudi gospod kaplan vam tega ne sme in ne more zabraniti. Ta gospod bi moral imeti sploh veselje nad nemško šolo. Saj podučuje vendar on sam na nemški šoli; za vsako uro poduka pa zahteva in dobi izplačanih 6 kron. Lep zaslužek! Kako potrebna je nemška šola, dokazuje nam sledeči slučaj: Neki učencec tukajšnjega kraja učil se je v slovenski šoli tudi nemškega. Letos hotel je napraviti vsprejemno izkušnjo na mariborskem učiteljsku. Ali odslavili so ga, kër ni znal dovolj nemškega. Na slovenski šoli se nikdo nemščine pravilno in dobro ne priučil. In to ni čudno! Saj je n. pr. tukajšnji slovenski nadučitelj tako zagrižen, da je pred par dnevi nemško spisano stanovalno listo občine zavrnil, to pa samo zaradi tega, kër je bila nemško pisana, čeprav vè dobro, da je trg sv. Lenart v nemških rokah. In ta prvaško zagriženi nadučitelj mora na svoji šoli tudi nemščino podučevati. Kako jo podučuje, to si potem lahko vsakdo misli! Mož je gotovo že vso nemščino pozabil, ako jo je sploh kedaj popolnoma razumel. — — Mnogo otrok je že